

Hiệu quả từ chính sách hỗ trợ nông nghiệp ứng dụng công nghệ cao tại một số vùng chuyên canh của tỉnh Hải Dương

Tăng Thị Hằng

Trường Đại học Mở Hà Nội

Vũ Tam Hòa

Trường Đại học Thương Mại

Nông nghiệp (NN) ứng dụng công nghệ cao (CNC) là khâu then chốt của các quốc gia trên thế giới nếu muốn đưa nền NN phát triển bền vững, nâng cao tính cạnh tranh nông sản trên thị trường quốc tế. Vì vậy việc ứng dụng CNC vào sản xuất các sản phẩm nông nghiệp ở Việt Nam đang được nhiều địa phương quan tâm trong đó có Hải Dương. Với việc nhanh chóng hình thành các vùng chuyên canh dựa trên lợi thế về thổ nhưỡng cũng như địa hình, khí hậu cộng với việc ban hành kịp thời nhiều chính sách hỗ trợ nên NN ứng dụng CNC tại một số vùng chuyên canh của tỉnh Hải Dương thời gian qua mang lại những kết quả tích cực.

1. Khái quát về nông nghiệp CNC tỉnh Hải Dương

Hải Dương là tỉnh thuộc đồng bằng sông Hồng, nằm ở vị trí trung tâm đồng bằng Bắc Bộ, thuộc vùng kinh tế trọng điểm phía Bắc, có diện tích tự nhiên 1.662km², tiếp giáp với 6 tỉnh: Bắc Ninh, Bắc Giang, Quảng Ninh, Hải Phòng, Thái Bình, Hưng Yên. Với vị trí địa lý thuận lợi cộng với đặc trưng về khí hậu do nằm trong vùng nhiệt đới gió mùa, khí hậu ôn hòa, ít chịu ảnh hưởng của thiên tai, có 4 mùa rõ rệt nên thuận lợi cho phát triển nhiều loại rau củ quả, hoa màu cũng như các sản phẩm NN khác.

Trong lĩnh vực NN có ứng dụng CNC, Hải Dương đã ứng dụng thành công công nghệ nuôi cấy mô tế bào thực vật nhân giống sạch bệnh, đảm bảo chất lượng giống tốt cho một số cây dược liệu, cây lương thực, giống hoa và một số giống cây trồng khác; khảo nghiệm, sản xuất thử, tuyển chọn giống mới và áp dụng kỹ thuật thâm canh tiến bộ, ứng dụng CNC vào sản xuất nhiều loại cây ăn quả, rau màu; đã từng bước chuyển đổi cơ cấu cây trồng, vật nuôi, hình thành các vùng sản xuất hàng hóa nông sản tập trung; nghiên cứu, thử nghiệm lựa chọn các giải pháp về giống cây trồng, vật nuôi mới phù hợp với điều kiện sinh thái của Tỉnh. Theo thống kê, năm 2019 toàn tỉnh có trên 15 nghìn hecta rau sản xuất theo quy trình VIETGAP, trên 5000 hecta rau được sản xuất theo tiêu chuẩn xuất khẩu; gần 19 ha nhà màng, nhà lưới trồng rau các loại, lợi nhuận đạt gần 500 triệu đồng/ha/năm. 100% diện tích vải, ổi, na, cam được trồng tập trung trên địa bàn tỉnh được trồng theo hướng VietGap; 76 cơ sở chăn nuôi gia súc, gia cầm được chứng nhận VietGap đủ điều kiện an toàn thực phẩm.

2. Chính sách hỗ trợ NN ứng dụng công nghệ cao tỉnh Hải Dương

Ngay sau khi Đề án “Tái cơ cấu ngành Nông nghiệp theo hướng nâng cao giá trị gia tăng và phát triển bền vững” giai đoạn 2013 - 2018 của Hải Dương được triển khai thì đã có rất nhiều văn bản được ban hành nhằm hỗ trợ cho các dự án NN đặc biệt là các vùng được quy hoạch theo chủ trương sản xuất tập trung có ứng dụng CNC, sản xuất chuyên canh, mỗi vùng một sản phẩm.

Ngoài việc hỗ trợ NN ứng dụng CNC thông qua các văn bản được ban hành trên đây, Hải Dương còn thực hiện nhiều hình thức hỗ trợ khác như:

* Hỗ trợ quá trình triển khai Đề án “Phát triển sản xuất nông nghiệp hàng hóa tập trung, nâng cao giá trị gia tăng và phát triển bền vững giai đoạn 2016-2020”:

- (1) Hỗ trợ vùng sản xuất hàng hóa tập trung gắn với bao tiêu sản phẩm, quy mô từ 5 ha/vùng trở lên;
- (2) Hỗ trợ xây dựng hệ thống tưới tiên tiến tiết kiệm cho vùng sản xuất chuyên canh rau màu, quy mô từ 20 ha/vùng trở lên;
- (3) Hỗ trợ thuê đất để tập trung, tích tụ ruộng đất xây dựng vùng sản xuất tập trung, quy mô từ 5 ha/vùng trở lên;
- (4) Hỗ trợ xây dựng vùng sản xuất thâm canh cao, tập trung, quy mô từ 5 ha/vùng trở lên;
- (5) Hỗ trợ chuyển đổi vùng chuyên canh lúa sang chuyên canh trồng hoa CNC, cây rau màu, cây hàng năm và cây ăn quả tập trung, quy mô từ 5 ha/vùng trở lên;
- (6) Hỗ trợ sản xuất nông nghiệp ứng dụng CNC, quy mô từ 500 m² trở lên: Hỗ trợ 100.000 đồng/m² kinh phí xây dựng nhà màng, 50.000 đồng/m² kinh phí xây dựng nhà lưới;
- (7) Hỗ trợ phát triển vùng nuôi trồng thủy sản tập trung quy mô từ 20 ha trở lên: Hỗ trợ 100 triệu đồng/ha kinh phí xây dựng hạ tầng vùng nuôi trồng thủy sản tập trung.

* Hỗ trợ liên kết sản xuất và tiêu thụ sản phẩm nông nghiệp trên địa bàn tỉnh Hải Dương: Nghị quyết số: 17/2019/NQ-HĐND của HĐND tỉnh Hải Dương về Quy định chính sách hỗ trợ liên kết sản xuất và tiêu thụ sản phẩm nông nghiệp trên địa bàn tỉnh Hải Dương đã quy định về chính sách hỗ trợ liên kết gắn sản xuất với tiêu thụ sản phẩm trồng trọt, chăn nuôi và thủy sản. Trong đó, đặc biệt hỗ trợ hỗ trợ 40% tổng kinh phí thực hiện mô hình ứng dụng CNC; Hỗ trợ 40% chi phí chuyển giao, ứng dụng khoa học kỹ thuật mới, áp dụng quy trình kỹ thuật và quản lý chất lượng đồng bộ theo chuỗi cho các bên tham gia liên kết.

* Hỗ trợ Đề án “Phát triển diện tích cấy lúa bằng máy khâu giai đoạn 2020-2025: Nhằm góp phần nâng cao hiệu quả sản xuất nông nghiệp là phát triển diện tích cấy lúa bằng máy khâu giai đoạn 2020-2025, UBND tỉnh vừa ra Quyết định 641/QĐ-UBND về việc ban hành Đề án “Phát triển diện tích cấy lúa bằng máy khâu giai đoạn 2020-2025” theo đề nghị của Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn. Đề án đưa ra mục tiêu trong năm 2020, diện tích cấy lúa bằng máy cả năm trong toàn tỉnh đạt 5.790 ha. Đến năm 2025, đạt 22.280 ha, chiếm 20,2% diện tích lúa. Cũng theo đó, UBND hỗ trợ gần 38,5 tỷ đồng cho các cơ sở sản xuất máy khâu cấy lúa.

* Hỗ trợ việc mở rộng vùng sản xuất vải, nhân theo tiêu chuẩn quốc tế: Thực hiện Kế hoạch số 1010/KH-UBND ban hành ngày 31/3/2020 về việc mở rộng vùng sản xuất vải, nhân theo tiêu chuẩn quốc tế và hoạt động quảng bá, xúc tiến thương mại tiêu thụ nông sản năm 2020, Tỉnh Hải Dương sẽ trích kinh phí 4 tỷ đồng hỗ trợ các hoạt động như mua thuốc bảo vệ thực vật theo khuyến cáo của cơ quan chuyên môn, kinh phí triển khai, quản lý các vùng trồng vải, nhân theo tiêu chuẩn quốc tế và tham gia các hoạt động xúc tiến thương mại. Hỗ trợ thuê kinh phí phân tích, giám định dư lượng thuốc bảo vệ thực vật cho những lô sản phẩm xuất khẩu đi Nhật Bản năm 2020 .

3. Kết quả nghiên cứu

Được sự hỗ trợ thời của địa phương thông qua nhiều chính sách về cơ bản việc áp dụng CNC vào sản xuất NN được triển khai và đã mang lại những kết quả tích cực, giúp ngành NN Hải Dương đạt được mục tiêu đề ra trong phát triển NN nông thôn. Hải Dương hiện có 120.000 ha gieo trồng lúa, cho sản lượng 700.000 tấn/năm, diện tích rau các loại đạt trên 31.000 ha, sản lượng đạt 720.000 tấn/năm, trong đó có nhiều vùng tập trung như: hành, tỏi ở Kinh Môn, cà rốt Cẩm Giàng, bắp cải, su hào, súp lơ và rau các loại ở Gia Lộc, Tứ Kỳ, Thanh Miện. Bên cạnh đó, diện tích cây ăn quả các loại ở Hải Dương khoảng 21.000 ha, trong đó đã hình thành các vùng cây ăn quả đặc sản như vải, ổi, na, bưởi đào ở Thanh Hà, Chí Linh...

Toàn tỉnh có 15 khu chăn nuôi hàng hóa quy mô từ 3ha trở lên, có 732 trang trại, trong đó có 521 cơ sở chăn nuôi đáp ứng tiêu chí sản xuất NN CNC, NN sạch,

11.000 ha nuôi trồng thủy sản với sản đạt 74.000 tấn/năm. Kết quả này thể hiện rõ ở một số lĩnh vực và tại một số vùng sản xuất chuyên canh của Hải Dương. Đã có nhiều sản phẩm NN ứng dụng CNC đang được sản xuất tại Hải Dương cho năng suất cao, chất lượng tốt và được thị trường đón nhận.

3.1. Vùng sản xuất chuyên canh rau màu

Quá trình sản xuất ở các vùng chuyên canh ở một số vùng của Hải Dương như Gia Lộc, Chí Linh, Kinh Môn thời gian qua được ứng dụng các kỹ thuật tiên tiến, CNC như nhà màng, nhà lưới, nhà kính, sử dụng hệ thống tưới nhỏ giọt, tưới phun sương tự động và quạt thông gió. Bên cạnh đó nhiều vùng chuyên canh sản xuất theo tiêu chuẩn VietGAP, sản xuất hữu cơ để đảm bảo vệ sinh an toàn thực phẩm và giải quyết tốt bài toán năng suất, chất lượng, hiệu quả cũng như tăng sức cạnh tranh của hàng hóa nông sản của Tỉnh. Một trong những địa phương tiêu biểu triển khai khá thành công mô hình này và mang lại hiệu quả kinh tế cao là huyện Gia Lộc.

Từ năm 2017 Gia Lộc đã có nhiều mô hình nông nghiệp CNC được triển khai: mô hình trồng hoa lan tại xã Trùng Khánh, 4 mô hình sản xuất rau sạch tại các xã Toàn Thắng, Phạm Trấn, và 57.000 m² sản xuất nông nghiệp ứng dụng CNC của Công ty TNHH một thành viên Hưng Việt, 10 ha rau quả sạch trồng trong nhà lưới, nhà kính của hợp tác xã nông nghiệp hữu cơ HD Green tại xã Toàn Thắng. Năm 2019 Gia Lộc đã có thêm 24000 m² nhà màng và 1880 m² nhà lưới đã được đầu tư, đưa tổng diện tích toàn huyện lên 71.450m² nhà màng, 11.880 m² nhà lưới, 69 vùng sản xuất rau màu tập trung với diện tích gần 2000 ha.

Các vùng chuyên canh rau màu ở Gia Lộc có thể sản xuất các loại rau trái vụ có hệ số sử dụng ruộng đất là 4 — 5 lần, ở vùng sản xuất tập trung, hệ số sử dụng ruộng đất là 3 — 4 lần (1 vụ lúa với 2 — 3 vụ rau) nên đã góp phần giải quyết việc làm cho hàng ngàn lao động địa phương. Việc quy vùng sản xuất rau màu chuyên canh, tập trung ở Gia Lộc đã mang lại hiệu quả kinh tế cao, rõ rệt khi giá trị sản xuất 1 ha đất canh tác vùng chuyên canh đạt 490 — 630 triệu đồng/năm, vùng tập trung đạt 200 — 350 triệu đồng/năm.

Ngoài huyện Gia Lộc thì thị xã Kinh Môn của Tỉnh Hải Dương cũng là địa phương có được những kết quả đáng ghi nhận khi ứng dụng ứng dụng CNC vào sản xuất một số sản phẩm NN nổi tiếng của địa phương.

Kinh Môn là vùng đất lâu nay được nhiều người nhắc đến là kinh đô hành tỏi Việt, đặc biệt trong những năm gần đây thì Tỏi Kinh Môn không chỉ được người Việt Nam biết đến mà còn được xuất khẩu ra thị trường thế giới mang lại giá trị kinh tế cao cho người nông dân và góp phần phát triển Kinh tế, xã hội chung của thị xã. Hành tỏi Kinh Môn cũng là một trong số ít các sản phẩm NN của Hải Dương được Cục Sở hữu trí tuệ - Bộ Khoa học và Công nghệ cấp Giấy chứng nhận

“Nhân hiệu tập thể” và được Tổng hội Nông nghiệp Việt Nam vinh danh sản phẩm vàng nông nghiệp Việt Nam năm 2017 — 2018.

Mùa vụ 2018-2019, Kinh Môn có từ 4.200 - 4.300 ha cây vụ đông trong đó diện tích hành, tỏi là 3.893 ha. Quá trình canh tác hành, tỏi được thực hiện theo hướng hữu cơ không sử dụng chất kích thích sinh trưởng để phun, tưới; không dùng các loại thuốc diệt cỏ cũng như không dùng thuốc trừ sâu mà kết hợp sử dụng chế phẩm EMINA (có nguồn gốc từ Nhật Bản). Ngoài tác dụng cải tạo đất chế phẩm EMINA còn làm cho hành, tỏi sạch, đạt năng suất, chất lượng cao, giảm sâu bệnh. Kết quả là năm 2018, nông dân Kinh Môn đã thu hoạch được trên 50.000 tấn hành tỏi cung ứng ra thị trường, mang về hơn 1.000 tỷ đồng doanh thu trong tổng số giá trị sản xuất nông nghiệp khoảng 2.000 tỷ đồng.

Từ năm 2017 đến nay, Kinh Môn tiến hành “đồn điền đổi thửa”, tập trung áp dụng khoa học kỹ thuật vào sản xuất, hỗ trợ nông dân phân vùng quy hoạch. Vùng nào thích hợp phát triển nông sản nào thì chuyên canh loại đó, vì vậy dựa trên điều kiện canh tác của từng nơi, thị xã đã quy hoạch khu nam An Phụ khai thác thế mạnh về hành tỏi, sắn dây và chăn nuôi. Khu bắc An Phụ và Tam Lưu tập trung phát triển cây ăn quả, rau màu. Khu Nhị Chiểu đầu tư canh tác đặc sản nếp cái hoa vàng. Vì thế, ngoài hành tỏi thì Kinh Môn còn được người tiêu dùng khắp nơi biết đến với các sản phẩm nổi tiếng như sắn dây, nếp cái hoa vàng (2 sản phẩm này cũng đã được Cục Sở hữu trí tuệ - Bộ Khoa học và Công nghệ cấp giấy chứng nhận hàng hóa và được Tổng hội Nông nghiệp Việt Nam vinh danh sản phẩm vàng nông nghiệp Việt Nam năm 2017 — 2018).

Để phát triển NN, Kinh Môn khuyến khích các địa phương sử dụng phân bón vi sinh, hỗ trợ phân bón Nep26 cho các vùng trồng hành tỏi, khuyến khích nông dân áp dụng công nghệ cao vào sản xuất. Bên cạnh mức hỗ trợ của tỉnh là 100.000 đồng/m² nhà màng và 50.000 đồng/m² nhà lưới, địa phương cũng thực hiện hỗ trợ thêm 150.000 đồng/m² nhà màng, 50.000 đồng/m² nhà lưới cho nông dân. Nhờ có các chính sách hỗ trợ kịp thời của địa phương nên thị xã đang dần hình thành vùng nông nghiệp CNC tại các xã, phường như Long Xuyên, Thất Hùng, Hiến Thành, Bạch Đằng... Hiện, Kinh Môn còn là một trong số các địa phương đi đầu trong việc đưa những cây trồng mới vào sản xuất: vùng cam trĩu quả ở phường Thất Hùng, thanh long có tem truy xuất nguồn gốc ở xã Bạch Đằng đang được bán tại hệ thống cửa hàng Vinmart+, hay khu sản xuất dưa lưới CNC trong nhà màng ở phường Long Xuyên.

3.2. Vùng chuyên canh cây ăn trái

Các vùng chuyên canh cây ăn trái hiện đã và đang hình thành tại một số nơi của Hải Dương như Thanh Hà, Chí Linh, Gia Lộc, Kinh Môn với nhiều loại cây

trồng như: vải, ổi, na, thanh long, cam... Quá trình canh tác có sự kết hợp của kỹ thuật truyền thống với các ứng dụng CNC như: ứng dụng công nghệ phổ ánh sáng sử dụng đèn compact CFL - 20W NN1 và LED.TL - WFR/10W để giúp cây thanh long ra quả trái vụ, ứng dụng kỹ thuật ghép mắt trên cây na, sử dụng nhà màng nhà lưới đối với cây dưa lưới... để tăng năng suất, đảm bảo chất lượng hàng hóa cũng như đáp ứng tiêu chuẩn đầu ra của các nhà đầu tư. Hoặc ở vùng chuyên canh trồng vải Thanh Hà hiện đã có 3.628 ha vải được sản xuất theo quy trình VietGAP, trong đó có khoảng 400 ha đã được cấp giấy chứng nhận đạt tiêu chuẩn VietGAP, 30 ha sản xuất theo tiêu chuẩn GlobalGAP và 92,68 ha sản xuất đảm bảo xuất khẩu. Toàn huyện được cấp 44 mã số vùng trồng vải, 114 cơ sở đóng gói được cấp mã số để xuất khẩu sang thị trường nước ngoài như Mỹ, Nhật, Australia, Liên minh châu Âu. Sự phát triển các vùng chuyên canh cây ăn trái tại các huyện, thị xã của Hải Dương trong những năm gần đây đã làm cho năng suất cây trồng tăng, chất lượng hoa quả ngày càng được thị trường ghi nhận. Kết quả đó góp phần quan trọng trong việc nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho người dân địa phương cũng như làm thay đổi bộ mặt nông thôn theo hướng tích cực.

Thế giới hiện đang phải đối mặt với nhiều khó khăn, thách thức do sự biến đổi của khí hậu, môi trường ô nhiễm, dịch bệnh gia tăng nên nhu cầu tiêu dùng các sản phẩm NN an toàn, có chất lượng, được sản xuất theo CNC đang là xu hướng. Thông qua các chính sách hỗ trợ, tạo điều kiện phát triển NN ứng dụng CNC mà tỉnh Hải Dương đang triển khai cho thấy hướng đi đúng đắn để phát triển một nền NN hiện đại vừa thỏa mãn nhu cầu tiêu dùng của người dân trong và ngoài nước, vừa góp phần phát triển hình thức xã hội địa phương./.

Tài liệu tham khảo

Thủ tướng Chính phủ (2017), Quyết định số 899/QĐ-TTg ngày 20/06/2017 phê duyệt Đề án “Tái cơ cấu ngành nông nghiệp theo hướng nâng cao giá trị gia tăng và phát triển bền vững”;

Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn tỉnh Hải Dương, (2015), Báo cáo tổng kết sản xuất nông nghiệp tỉnh Hải Dương năm (2010-2015);

Vũ Thanh Nguyên, (2017), Xây dựng mô hình phát triển nông nghiệp hiện đại ở Hải Dương, Luận án tiến sỹ tại Viện Nghiên cứu Quản lý Kinh tế Trung ương;

Hân Đạt, Hải Dương phát triển vùng chuyên canh cây ăn quả, http://www.nhandan.com.vn/kinhte/thoi_su/item/31962802-hai-duong-phat-trien-vung-chuyen-canhh-cay-an-qua.html;